

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**MENEDZSMENT ÉS HUMÁN MŰVELTSÉG:
A SZERVEZETI ÉS ÜZLETI ÉLET
ÁTLELKESÍTÉSE**

Sebestyén Attila

Témavezető: Dr. Oláh Szabolcs

DEBRECENI EGYETEM

Irodalomtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2014.

A téma körülhatárolása és a célkitűzés

Jelen disszertáció a menedzsment és humán műveltség integrált viszonyára mutat rá. Arra tehát, hogy létezik olyan szemléletmód, mely szerint az üzleti és vezetéstudományi diskurzusban már eleve adott, inherens elemek a szellemi, spirituális, irodalmi és humántudományos távlatok. Ezt ragadja meg a gazdasági és vállalati élet *átlelkesítettségének* fogalma. Az integratív gondolkodás- és írásmód sajátosságait – több más kisebb példa mellett – két kiemelkedő menedzsmentirodalmi szerző, Peter Drucker és Charles Handy életművén szemléltetem.

Peter Druckert a modern menedzsment és üzleti élet legelső *filozófusaként*, Charles Handy-t pedig az egyik legmeghatározóbb kortárs vezetéstudományi szerzőként szokás számon tartani. Recepciójuk így hazánkban is döntően a menedzsment szakirodalomra és az üzleti sajtóra korlátozódott. Meggyőződésem azonban, hogy a humán tudományterületek képviselői és a széles olvasóközönség is haszonnal és élvezettel forgathatja némely munkájukat. Ezek ugyanis nem csupán a menedzseri gondolkodásmód formálására vállalkoztak, de a későkapitalizmus társadalmi kultúrájának átlelkesítésére is. De honnan eredeztethető ez az elhivatottság e két szerzőnél? Életpályáik igencsak unikálisak, formabontóak. Peter Drucker karrierjében a jogi végzettség, felsőoktatási és kereskedelmi-banki munkatapasztalatok, valamint a tudományos kutatások és a menedzsmenttanácsadói tevékenység mellett mindvégig központi szerepet játszott a széles körű történeti reflektáltság, művészeti érdeklődés és az írói identitás/önreprezentáció. Épp e sokrétű életút és tapasztalati háttér, valamint az ezt átfogni igyekvő integratív látásmód következményeként vált Drucker azzá az unikális gondolkodóvá, aki szerzőként világméretű hatásra és népszerűsége tette szert a menedzsmenttudományi gondolkodásban, tanácsadóként pedig az üzleti és politikai vezetők széles körének elismerését vívta ki. De Charles Handy pályafutása sem szokványos. Oxfordban végzett klasszika-filológiai, történeti és filozófiai tanulmányokat. Majd a Shell óriásvállalathoz került, ott különféle pozíciókat töltött be az értékesítés terén. Ám saját bevallása szerint ez a munka úgy kiszípolyozta, hogy tíz év után saját elhatározásból távozott a cégtől. Elvégezte a Massachusetts Institute of Technology vezetőképzési programját, ezután pedig a London Business School oktatója lett. Idővel azonban felhagyott az oktatással is, és egy többretegű karriert alakított ki magának: tanácsadóként, nyilvános előadóként és szabadúszó szerzőként dolgozott párhuzamosan. A szakmai tekintélyét megalapozó munkáiban a cégvezetési stílusokat és szervezeti magatartásformákat elemezte. Mindemellett tíz évig szerepelt a BBC rádióprogramjának *Napi gondolat (Thought for the Day)* című

műsorában, ahol – a különféle egyházak képviselői közt egyetlen laikus szereplőként – *mini-prédikációiban* a szűkebb menedzseri-szervezeti kérdések helyett egyre inkább a mindennapi életvezetés és munkavégzés morális kötelezettségeit és transzcendens távlatait kutatta. Nem csoda, ha Handy-t a menedzsmenttudósi titulus mellett sokszor szekuláris lelkésznek vagy praktikus filozófusnak szokás nevezni.

Célkitűzésem tehát a fentebbiek alapján az, hogy az üzlet és a humán műveltség kettőssége, *dialektikus* viszonya helyett a menedzsment egy olyan modelljét vázoljam fel, melyet az az *integrált* szemléletmód határoz meg, hogy a gazdasági és szervezeti életnek eleve inherens és meghatározó részei a szellemi/humántudományi távlatok, s nem csupán külső, alkalmi inspirátorai vagy *dekorációi*. Eme integráltságot döntően Peter Drucker és Charles Handy munkáinak elemzésével szemléltetem; azt bizonyítván, hogy miközben e szerzők a menedzsment kérdéseivel (üzleti kultúra, vállalkozói szellem, cégvezetés és szervezeti élet) foglalkoznak, izgalmas irodalmi vonásokat villantanak fel.

A középpontba emelt szerzők életművei *kulturális-filológiai* szempontból angolszász kontextushoz, *időindexeit* tekintve pedig leginkább a 20. század utolsó egy-két évtizedeihez és a 21. század első éveire kötik dolgozatomat. E korszak-behatárolással kapcsolatban felvetődhet az a megállapítás, hogy a 2008-as pénzügyi-gazdasági válságot megelőzően keletkezett menedzsmenttudományos belátások – és az ezek által kiemelt kulturális és szellemi távlatok – már kevésbé legitimálhatók napjainkban, a válság okozta gazdasági zsugorodás és megszorítások miatt. A helyzet azonban sokkal inkább úgy értelmezhető, hogy épp a krízis hatására nőtt meg az olyan kulturális tényezők jelentősége, mint például az értékelvű látásmód, a *stakeholder* (azaz nem-tulajdonosi) szempontok, a morális-szolidaritási kötelezettségek, a társadalmi egyenlőtlenségek, az önkontroll kérdése és a transzcendens-filozófiai tartalmak, melyekre a dolgozatomban elemzett menedzsmentirodalmi munkák fókuszálnak.

S míg mára globálisan egyre inkább közhelyszámba megy az üzleti-vállalati élet területén a szellemi-kulturális meghatározottság megkerülhetetlensége, az inherens humán értékek fontossága, valamint a bölcsészettudományi készségek szereplehetősége; Magyarországon mindezek a távlatok talán még nem oly átfogóan és elmélyülten érvényesülnek. A szervezeti kultúráról való gondolkodás és gondoskodás a hazai gazdasági életben és a tudományos gondolkodásban sem mindig/mindenhol éri el a megfelelő reflektáltsági szintet. Emellett persze azért a kutatások és a vállalatszervezés terén is megjelennek jó gyakorlatok (akár külföldi minták alapján, akár *saját fejlesztés* révén). Továbbá különösen fontos szemléletformáló hatást fejtett ki az, ahogy az ezredforduló után a *HVG könyvek* című sorozat

(s néhány más hasonló könyvkiadói kezdeményezés) legitimálta, kibővítette és népszerűsítette az üzleti és menedzsmentirodalmat Magyarországon. E fejlemények mind a témafelvetésem időszerezését fokozzák.

Vizsgálati módszerek és elemzési perspektívák

A fentebb kijelölt témával kapcsolatban mindenképp érdekes és tanulságos távlat volna az irodalomtudomány önpozicionálásának (diszciplináris *túlélésének*) új lehetőségeit keresni, dolgozatom mégsem erre koncentrálok. Helyette egy olyan többrétű kultúrakutatói érdeklődést érvényesít, mely szervezetkutatói, kultúrgazdaságtani, s nem utolsósorban irodalmi-retorikai szempontokat egyesítve a menedzsment és a bölcsészettudományi készségek (azaz az értelemgondozás, egyfajta *jelentésmenedzsment*) szükségszerű összetartozását próbálja felmutatni. Az egyes témaköröket és perspektívákat körüljáró fejezetek mindegyikéhez külön-külön elemző esettanulmányokat (*white paper*) kapcsolok, hogy közvetlenül ezekben bontakoztassam ki és szemléltessem az adott kérdéskör távlatait.

Az integrált látásmódhoz kreatív és inspiratív gondolkodási modellel szolgálhat egy formabontó látásmódú – s bizonyos értelemben szakmai celebritássá is vált – jelenkori közgazdász, Tomáš Sedláček *A jó és a rossz közgazdaságtana: A Gilgames-eposztól a Wall Streetig* című könyve. E szerint ugyanis miközben az ökonómia mára döntően egy jellegzetesen matematikai modellezettségű, értéksemleges, technokrata és leginkább a költségallokációkra koncentráló tudományként él a szakmai és általános köztudatban; valójában egy ennél sokkal összetettebb terület. Hisz a matematikai és statisztikai jéghegycsúcs alatt ténylegesen pszichológiai, filozófiai, etikai, vallási, mitikus és költői távlatok állnak a középpontban. Ám mivel az ezek iránti érdeklődés a közgazdaságtanban Sedláček szerint a 19-20. század során gyengülni látszott, azt javasolja, hogy tudományterületének – a válság utáni gazdasági és társadalmi helyzetben kiváltképp – sürgősen újra fel kell fedeznie saját inherens szellemi-kulturális értékeleit. Mindez persze nem teljesen friss keletű fejlemény, hisz miután a gazdaságtani gondolkodás és az üzleti gyakorlat sokáig alacsony státuszúként kezelte a kulturális aspektusokat, az 1980-90-es években egyre nagyobb figyelem irányult a szellemi értéktartalmakra, s ennek következtében az értelemkonstrukció kérdései kerültek az üzleti élet és szervezetkutatások középpontjába. A későkapitalizmusban ugyanis a cégek és üzleti tevékenységek elsődleges feladata az lett, hogy értelmet és hitet adjanak a munkában dolgozóik számára.

Az előbb említett inspiratív forrásokra és előzményekre alapozva érvelek a menedzsment irodalmi távlatai mellett. Azonban ehhez kapcsolódóan szükséges azt is körülhatárolni, hogy miben látom az általam kiemelt két szerző életműveinek *irodalmias*, szellemi teljesítményét. Mindenekelőtt azt érdemes leszögezni, hogy Peter Drucker és Charles Handy munkássága – természetesen – nem tartozik a szépirodalom körébe. E helyett érdemes írásmódjukat, szövegszervezési gyakorlatukat inkább olyan nyelvi és gondolati *erőfeszítésként*, olyan szellemi *energiaként* meghatározni, mely arról tanúskodik, hogy e két menedzsmentirodalmi szerző sokoldalúan és dinamikusan gondolkodik a világ és a létezés égető kérdéseiről, mindennek artikulálásához pedig a legkülönbözőbb nyelvi regisztereket (üzlet, morál, transzcendencia, művészetek) képesek kreatívan egymásba szőni. Ez azt jelenti, hogy noha munkáikban több helyen inkább az irodalmi reflektáltság és összetettség (a narratológiai vagy tropológiai kidolgozottság) hiánya vagy alacsony foka jellemző; emellett számos olyan textuális *felvillanás* figyelhető meg, ahol épp az előbb hiányolt nyelvi sajátosságok és műveletek tűnnek föl. Céljuk e szöveghelyeknek az lehet, hogy az olvasók megragadásában és *bevonásában* egyfajta „bekapcsolódási pontként” (vagy közkeletűbben „mézes madzagként”) szolgáljanak, majd pedig szellemi-spirituális munkát végezzenek el a befogadókon. Azaz az üzlet, a menedzsment vagy a mindennapi életvezetés berögzült gondolkodási és nyelvi sémáiból kilépve próbáljanak új távlatokat, *víziókat* nyújtani számukra. A két szerző munkásságának előbbieken összefoglalt sajátosságai tehát némileg irodalmi teljesítménynek tarthatók (bizonyos poétikai és tropológiai műveletek felmutatásával), de még inkább olyasféle szellemi *energiáramlásként* írhatók le, melynek értelmezéséhez Kenneth Burke – nevezzük most így – *társadalmi kommunikációelméletét* hívom segítségül.

Azért épp ezt, s azért illetem e fentebbi elnevezéssel, mert a burkeiánus nyelv- és világszemléletben a nyelv és irodalom *eszmék és formák rendszereként* – adott szituációkban megmutatózó perspektívák és világlátások közti eligazodást szolgálva – a *társadalmi identitást* (az azonosulás és elkülönülés stratégiáit) határozza meg, mindezzel pedig a társadalmi cselekvés adott helyzetben megfelelő formáira ad ajánlásokat. Ugyanakkor nem szabad arról sem elfeledkezni, hogy Burke az illokúció és perlokúció közti közvetlen kapcsolódást tagadta. (Nem véletlen, hogy külön-külön írt könyvet *A Grammar of Motives* és *A Rhetoric of Motives* címmel.) Így tehát Burke szemléletmódja alapján az eszmék és nyelvi formák társadalmi cselekvésekhez kapcsolódását nem egyszerű és direkt átvitelként lehet elképzelni, hanem egy olyan *átfordítási* aktusként, melyet az *elhajlás* képzetével lehet legjobban szemléltetni. Hisz talán épp az elhajlás hatásmechanizmusairól tanúskodik az a –

nevezzük így – *köztes kommunikációs tér* is, amit az *A Rhetoric of Motives* kötet bevezetése jelöl ki vizsgálati terepeként. Ez pedig nem más, mint maga a *retorika*, egy olyan megszólalásmódként körülhatárolva, amely nem teljesen szándékolt vagy közvetlen célzatú, s mégsem teljesen öntudatlan vagy céltalan megnyilatkozás. E közbenső mivolta miatt egyszerre *hajlik el* a pusztá illokúciótól és a perlokúció direkt hatásszándékaitól is. Mindemellett e köztes forma nem csupán a nyelvi-textuális megnyilatkozások terén, hanem a társadalmi együttélés (az egyén és a közösség közti viszony) viselkedési-cselekvési rendjében is megjelenhet. S mivel az *A Rhetoric of Motives* tulajdonképp a retorikai elemek újra-felfedezésére törekszik olyan területeken is, melyeken ezek jelenléte elfedődött vagy elfelejtődött; az így újraélesztett retorikai elemzés általánossá bővítve szövegek és irodalmi alkotások mellett társadalmi kapcsolatokat és cselekvéseket is vizsgálhat. Burke ezért is helyezi saját retorikafogalmán belül a *meggyőzés* helyett inkább az *identifikáció* dinamikájának képzetét a középpontba. Hisz az ekképp az azonosulás és elkülönöződés folyamatos versengéseként értett retorikai dimenzió valamiféle *tét/érintettség* („stake”) formájában számos különféle szituációban érvényesülhet: így például politikai, jogi, ceremóniális, de az irodalmi diskurzusban is. Ennek következtében Burke-nél az irodalomban nem kizárólag/elsősorban a poétikai virtuóztatás, hanem olyan retorikai „boszorkányság” vagy „varázslat” is érvényesül, mely egyfajta „alkalmazott irodalmiságot” („literature for use”) eredményez, de mindemellett *ritualitása* és *mágikussága* miatt mégsem azonosítható a praktikus haszonelvűséggel sem. A burkeiánus retorikafogalom előbbieik szerint értett „mágikussága” (azaz az irodalmi-poétikai *önelvűség* és a közvetlen *alkalmazottság* közti köztesség), valamint az ezt megalapozó identifikációs/különbözőési dinamizmusok – amik a társadalmi viszonyrendszerek intézményeit és így például a piaci-vállalkozási kapcsolatokat is (kooperáció és kizsákmányolás formájában) mélyen áthatják – azok az elemek, melyekre dolgozatom *irodalom* vagy *irodalmi* fogalma épül. Jóllehet, a retorizált irodalomszemlélet kontextusául szolgálhattak volna például olyan szerzők művei és belátásai is, mint Wayne C. Booth vagy Paul de Man; meggyőződésem szerint Kenneth Burke látásmódja lehet érvényes jelen dolgozat számára. Hisz az ő retorikafogalma egyesíteni tudja – de nem direkt, folytatólagos módon kapcsolja össze (!) – a társadalmi cselekvések/kapcsolatok (előbbieken hivatkozott) identifikációs dinamikusságát, valamint az eszmei és textuális teljesítményekben megnyilatkozó imaginációt. Burke-nél tehát a retorika imaginációval telített. Azt igyekszik hangsúlyozni, hogy a retorikai dinamizmusoknak legalább olyan fontos részét képezik az imaginációs aktusok, mint az észérvek. S ez – a fentebb kifejtettek alapján – nem csupán a textuális jelenségekre, hanem a társadalmi kapcsolatokra is érvényes. Így Burke részben közel

kerül ahhoz a dilemmához, hogy a képzelet miként tölthet be közvetítő funkciót az elme belső munkája és ennek külső környezete közt. Az imagináció e retorikai-társadalmi szerepkérdése pedig már átvezet a menedzsment területére, hisz ott is legalább oly kitüntetett szempont az, hogy a menedzseri-vállalkozói *vízió* milyen módon van/lehet hatással a munkahelyi-üzleti élet gyakorlatára.

Eredmények

A későkapitalista/fogyasztói társadalomról szóló diskurzusokat és a szervezeti kultúrával foglalkozó kutatásokat feltérképező társadalomelméleti kontextualizálásban (1. fejezet) rámutattam, hogy a 20. század közepétől azért kerülhetett a középpontba az (ön)menedzsment műfaj, mert a későkapitalizmusnak a legfőbb kihívásokkal leginkább a fogyasztói/munkavállalói identitások gondozásában, illetve a munkahelyek világában kell szembesülnie. A múlt század végére a társadalmi együttélést keretező szervezeti-vállalati formák szigorú bürokratizáltsága egyre inkább megkérdőjeleződött, s a munkahelyi élet *lelkének*, szellemiségének kérdései kerültek előtérbe. A szervezeti kultúra alakításában pedig a szóművészeti eszközök kaptak meghatározó szerepet. Hisz a nyelvi elemek formálják a szervezetek érintettjeinek (különböző típusú stakeholdereinek) gondolkodás- és magatartásformáját, s ezáltal válnak közvetítővé a céges/munkahelyi élet szellemi és habituális-materiális aspektusai közt.

Az előbbi fejleményekből következő, és a kulturális gazdaságtan szempontjaival kiegészített belátásom (a 2. fejezetben) az volt, hogy az írásbeliség és a fizikai könyv médiuma komoly súllyal bírhat az üzleti-vállalati világban. Fontos szerepét annak köszönheti, hogy a nyomtatott formátum *diszkrétsége* (fizikai zártsága és gondolati-lelki tapintatossága) és az irodalmi médium transzfomratív (tropologikus, narratív, satirikus) vonásai miatt képes a mindennapi (egyre inkább digitális) tartalom- és információáramlás folyamatából kiszakítani és tartóssá tenni kultúraelemeket, s ezeket reflektív távlatba emelni. Mindezt pedig külön segítheti még az, ahogy a könyvpiar – már csak történeti hagyományai, de jelenkori intézményesültsége révén is – a kulturális gazdaság részeként betölti kultúrabrókeri feladatait.

Disszertációmban arra is rámutattam (a 3. fejezetben), hogy az (ön)menedzsmentkönyvek közvetítői szereplehetőségét nem szabad az ún. „epifániaiparra” leszűkíteni, mely csupán az ideák könnyen emészthető tartalomjegységekké egyszerűsítésével szolgál. A műfaj ugyanis komoly kulturális-religiózus hagyományokkal bír. A self-help irodalom 19. századi kialakulásakor még nem annyira pszichés önfejlesztésként, sokkal

inkább szociokulturális kontextusú *ön- és üzleti menedzsmentként* volt értelmezhető. Én is ebben az értelemben használtam a fogalmat, s ilyen jellegű munkákként értelmeztem központi szerzőim műveit is. Mint megmutattam, a spirituális öngondozás és életvezetési útmutatás műfajának szellem- és irodalomtörténeti mélygyökerei a 19. század végi észak-amerikai ún. *sikerirodalomtól* kezdve a század közepi transzcendentalizmuson át egészen a 17. századi puritanizmushoz nyúlnak vissza. Eme előzmények mindegyikében az öngondozás munkájának – az ima, a meditáció révén – kitüntetett teljesítménye volt az egyéni és általános szintek közti közvetítés. Meglátásaim szerint napjainkban tulajdonképp nagyon sokszor épp ugyanerre szolgálhat az irodalmi olvasás az üzleti/munakhelyi élet számára. Az irodalomkedvelő céges vezetők példái és a menedzserek számára szervezett költészeti workshopok pozitív visszajelzései arról tanúskodnak, hogy az irodalomolvasás a *világkonceptualizálást* és ennek mások felé kommunikálását segít fejleszteni, híven a poézisz eredeti jelentéséhez. Az *alkotás, teremelés* pedig a vállalkozói-üzleti tevékenységeknek is alapvonása: új termékkategóriák, innovatív gondolkodás- és látásmódok, iparágakat forradalmasító üzleti modellek formájában. A poézisz így közvetetten/áttételesen vizionárius, kreatív üzleti megoldások kialakulásához járulhat hozzá a képzelőerő ápolásával. Az üzleti és költői tevékenységek tehát szervesen összekapcsolódnak, hisz mindkettő a kaotikusságból teremt rendet az imagináció segítségével, mely egyik oldalon a költői invenció, másikon az üzleti modell megújításának formájában jelenik meg. Ezek alapján pedig a menedzserek olyan gyakorlóterepként tekinthetnek az irodalmi olvasásra, mely biztosíthatja az elme felszabadítását, az eltérő gondolkodásmódok összekapcsolását, illetve a szokatlan és innovatív meglátások kitermelődését.

E logika érvényesülését szemléltettem Peter Drucker gondolkodásmódján (a 4. fejezetben), aki a menedzsmenttudomány egyik nagy hatású *gurujának* volt tekinthető, ám ő – s ez igen beszédes – sokkal jobban szeretett önmagára társadalomtörténészként vagy filozófusként tekinteni. A druckeri életműben a menedzsmenttanácsadás gyakorlata a szellemben, lelken és képzelőerőn végzett olyan munkákként értelmeződik, mely a menedzserek, üzleti vezetők mentális, spirituális és imaginatív inspirálására, *megmozgatására* vállalkozik filozofikus távlatok, történeti mélységek és kreatív belátásokat hozó új nyelvi lelemények (metaforák, terminusok, anekdoták, példatörténetek) segítségével. Mindezek alapján lehet Peter Drucker munkásságát irodalmi teljesítménynek tekinteni, még ha többnyire nem is hagyományos értelemben vett szépirodalmi, fikcionalizált műveket írt. Többek közt megmutattam, hogy Drucker gondolkodásmódjának logikája szerint az üzlet/ipar *anyagisága* és a mögötte kirajzolódó spirituális/morális értéktartalmak közti viszony tulajdonképp az írott

betű (materialitása) és a metaforikus jelentés (szelleme) közti dinamika mintájára képzelhető el. Többszörösen nem véletlen tehát, hogy önmagát írástudóként/szóművészként („wordsmith”) aposztrofálta. S ezért is szorgalmazhatta, hogy a menedzsmentet a *liberal arts* (humaniórák, művészetek) körébe tartozónak tekintsük.

Végül Charles Handy esetében azt igyekeztem megvilágítani (az 5. fejezetben), hogy miért is lehet úgy tekinteni e szerzőre, mint aki megteremtette a menedzsment és az üzleti gondolkodás filozófiai eleganciáját és elokvenciáját. Az már eddig is konszenzus tárgyát képezte, hogy Charles Handy kivételes teljesítménnyel (egyéni leleményű metaforák gazdag és művészi használata révén) *lelkesített át* olyan területeket, melyek korábban már vagy túlságosan *szárazzá* és racionalizálttá, vagy rendkívül közhelyessé és érzelgőssé váltak. Én elemezéseimben egyrészt azt szemléltettem aprólékosan, hogy – nyomtatásban is megjelent – rádióbeszédei révén miként adaptálta szekularizáltan saját maga céljaira a prédikáció hagyományos műfaját; s hogy e szövegeiben milyen módon jelent meg a különféle perspektívák/tudatformák (pragmatikai-retorikai) egymásba kapcsolódása. Másrészt azt tártam fel, hogy a menedzsmentirodalomban oly elterjedt és sikeres narrációs megoldás, a *storytelling* egy-egy gesztusa miképpen mutat rá saját megszerkesztettségére és mesterségességére; s ezen keresztül hogyan reflektál általános érvénnyel arra, hogy ami a *storytelling* poétikájában (hatásmechanizmusaiiban) oly magától értetődő, eleve adott belátásnak tűnik, az bizony nagyon sokszor a *story* saját kreatív (hatásra törekvő és fiktív-illuzórikus) találmánya. Harmadrészt arra hoztam példát, hogy Handy igen erős, szemléletes szóképei közt vannak olyanok, melyek képzeleti nem annyira könnyen vizualizálhatók vagy ábrázolhatók, csak elképzelt képekként – de éppen ebből következhet e képzetek inspiratív, gondolkodásformáló és *vizionárius* hatóereje. Negyedrészt azt mutattam meg, hogy Handy bizonyos szöveghelyein a különböző alanyok közti mozgás az eredendően meditatív-esszéisztikus passzust tulajdonképp a líra, az imádság, a meditáció beszédhelyzetének – eltérő perspektívákat mozgósító – *lelki(gyakorlatos)* pragmatikai dinamikájához teszi hasonlónvá. E sajátosságok mindegyike azt volt hivatott megmutatni, hogy Charles Handy munkái miként bírnak irodalmi távlatú és igényű vonásokkal, melyek így – a többi esettanulmánnyal együtt – szemléletes és izgalmas példái a menedzsment és humán műveltség integráltságának.

Publikációs lista

AZ ÉRTEKEZÉS TÁRGYÁBAN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK

- *A menedzsment elokvenciája Charles Handy-nél.* Korunk, 2014. Október. [Megjelenés előtt, közlésre igazoltan elfogadva.]
- *A szellem mint az üzleti élet innovátora: Peter Drucker és a menedzsment művészete.* Alföld, 2014. Június. 65-75.
- *Vállalati könyvkultúra a Zapposnál.* PR Herald (online szakfolyóirat). 2014.03.11-13. (három részletben):
<http://www.prherald.hu/2014/03/vallalati-konyvkultura-a-zapposnal-1-resz/>
<http://www.prherald.hu/2014/03/vallalati-konyvkultura-a-zapposnal-2-resz/>
<http://www.prherald.hu/2014/03/vallalati-konyvkultura-a-zapposnal-3-resz/>
- *Saját gyártású sztori a példázatok hitelességéről.* Közösség, 2014. 1. szám. 12-13.
- *Lelkipásztorok örököse: Charles Handy életfilozófiájáról.* Közösség, 2012. 4. szám. 14-15.

TOVÁBBI PUBLIKÁCIÓK

Tanulmány

- *Szentivánéji helytelenség.* In: Bényei Péter – Fazakas Gergely Tamás – Lapis József – Takács Miklós (szerk.): *Tanítványi Disputa: In honorem Berta Erzsébet.* Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2013, 48-50.
- *Az élet a legjobb méreg: Drogmédiумok Csáthnál.* Alföld, 2009. Január. 98-109.
- [Lapis Józseffel közösen] „Titokteljes erőmező”: *Térey János költői nyelvének néhány sajátossága és a recepció főbb iránya* In: Lapis József – Sebestyén Attila (szerk.): *Erővonalak: Közelítések Térey Jánoshoz.* Bp.: L’Harmattan, 2009, 7-32.
- „sírkert-forma város”: *Debrecen egy lehetséges költői szövete a Csokonai-filológia és a Térey-költészet megvilágításában.* In: Fodor Péter – Szirák Péter (szerk.): *Szótér: Az Alföld Stúdió Antológiája.* Debrecen: Alföld Alapítvány, 2008, 7-16.
- *Agyvelő-akrobatika: Egy pszichofiziológiai művészet- és kultúraelmélet keretei Csáth Gézánál* In: Bónus Tibor – Kulcsár-Szabó Zoltán – Simon Attila (szerk.): *Az olvasás rejtekútjai: Műfajiság, kulturális emlékezet és medialitás a 20. századi magyar irodalomtudományban.* Bp.: Ráció Kiadó, 2007, 154-171.
- *Lucy ül a fűben: Irodalom- és kultúrtörténeti kollázs drogokról és drogmédiумokról.* Debreceni Disputa, 2007. Június. 4-10.

- „a beszédnek sokféle Daemona vagy”: A „tarka” líraolvasás főbb trópusai és alakzatai Horváth János Csokonai-elemzéseiben In: Oláh Szabolcs – Simon Attila – Szirák Péter (szerk.): *Szerep és közeg: Medialitás a magyar kultúratudományok 20. századi történetében*. Bp.: Ráció Kiadó, 2006, 169-184.
- *Népszerű irodalom, mesterkedő költészet, popularitás, poetica classisok: Vázlat a 18. századi debreceni diákköltészet irodalomtörténeti helyéről*. Könyv és könyvtár XXVI. 2004. 87-109.
- „költészeti iparos-üzem”: *Kollégiumi irodalom – alkalmi költészet – halotti búcsúztató vers*. Studia Litteraria XLII. 2004. (Tanulmányok a felvilágosodás korának magyar irodalmából), 40-62.
- *Az ismeretlen ismerős: Horváth Ádám: Felfedezett titok*, Kelet, 2002. 1. szám. 11-21.
- *Hagyomány és újítás a halotti búcsúztató versekben: Debreceni kollégiumi kéziratok költészet (1736-1800)*. Könyv és könyvtár XXII-XXIII. 2000-2001. 73-104.

Kötetszerkesztés

- Dunai Tamás – Oláh Szabolcs – Sebestyén Attila (szerk.): *Kultpontok: Emlékezhelyek a magyar populáris kultúrában*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012.
- Lapis József – Sebestyén Attila (szerk.): *Erővonalak: Közelítések Térey Jánoshoz*. Bp.: L'Harmattan, 2009.

Kritika, recenzió

- „A vers föltámasztása papírsírjából” – Horváth Kornélia: A versről. Alföld, 2008. Január. 105-110.
- „a rozsdafoltok poétikája” – Jász Attila: A szökés gyakorlása. Alföld, 2006. Április. 104-107.
- „light verse”(?) – Kovács András Ferenc: Porcus Hermeticum. Debreceni Disputa, 2005. Június. 57-60.
- *Czobor Mihály(?)*: Theagenes és Chariclia. Irodalomtörténeti Közlemények, 2004. 3. szám. 385-387.
- *Életre kelő régi irodalmunk – Religió, retorika, nemzettudat régi irodalmunkban, szerkesztette Bitskey István és Oláh Szabolcs*. Debreceni Disputa, 2004/. Július-Augusztus. 73-76.
- „Valami más, valaki más”(?) – Kovács András Ferenc: Vásárhelyi vásár – versek kicsiknek, nagyoknak. Alföld, 2004. Augusztus. 92-95.
- „All the world's a stage” – Szálinger Balázs: Első Pesti Vérekabaré. Alföld, 2003. Augusztus. 96-101.

- *Mit rejt a kollégiumi költészet? – Nagy Júlia:* Református kollégiumi irodalom és kultúra a XVIII-XIX. században. Könyv és könyvtár XXIV. 2002. 213-218.
- *A (fel)halmozás kudarca – Szepesi Attila:* Planéta. Alföld, 2001. Április. 96-100.